

การจัดการศึกษาแบบไฮบริดโดยครอบครัว: ทางเลือกใหม่สำหรับเจนเนอเรชั่นแอลฟา

Hybrid Learning through Family Management: The Future Choice for Generation Alpha

Alpha

เกษราภรณ์ วัฒนเกษมสกุล^{1*} และ สุमितร์ สุวรรณ²

Kressaraporn Watanakasemsakul^{1*} and Sumit Suwan²

นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์^{1*}

Doctor of Education Program in Educational Administration, Kasetsart University^{1*}

อาจารย์ประจำหลักสูตรการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์²

Lecturer of Education, Faculty of Education, Kasetsart University²

Corresponding author E-mail: Kressaraporn.fong@gmail.com*

Received: 7 April 2024; Revised: 27 August 2024; Accepted: 5 October 2024

บทคัดย่อ

ในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การศึกษาในสถานศึกษายังคงมีข้อจำกัดหลายประการ ทั้งหลักสูตรที่ล้าหลังและไม่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน รวมถึงความแออัดของชั้นเรียนในโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษที่มีชื่อเสียง ซึ่งอาจนำไปสู่ปัญหาต่าง ๆ เช่น การกลั่นแกล้งกันระหว่างเพื่อน การจัดการศึกษาโดยครอบครัวหรือที่เรียกว่าโฮมสคูลจึงกลายเป็นทางเลือกที่ผู้ปกครองสนใจ เนื่องจากความยืดหยุ่นและการเน้นพัฒนาผู้เรียนอย่างเฉพาะเจาะจง อย่างไรก็ตาม การศึกษารูปแบบนี้ยังมีข้อท้าทายด้านทรัพยากร การตรวจสอบคุณภาพ และโอกาสต่าง ๆ ของผู้เรียน จึงได้มีการนำเสนอแนวคิดการจัดการศึกษาแบบไฮบริดโดยครอบครัว ซึ่งเป็นการผสมผสานการเรียนรู้ที่บ้านกับการเรียนในสถานศึกษาเข้าด้วยกัน เป็นมิติใหม่ของการจัดการศึกษาในประเทศไทย แนวทางนี้มุ่งหวังให้ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนรู้ได้อย่างยืดหยุ่น มีทั้งความรู้ในเชิงทฤษฎีและทักษะวิชาชีพที่สามารถนำไปใช้จริง โดยสามารถเลือกศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัยหรือเข้าสู่ตลาดแรงงานได้ทันทีหลังจบการศึกษา

ประเทศต้นแบบที่มีการจัดการศึกษาแบบไฮบริดโดยครอบครัวที่ประสบความสำเร็จ ได้แก่ ออสเตรเลีย เยอรมนี และสวิตเซอร์แลนด์ ซึ่งเป็นที่ยอมรับว่ามีระบบการศึกษาด้านอาชีพที่ยอดเยี่ยม ผู้เรียนได้รับการฝึกทักษะวิชาชีพอย่างเต็มที่ พร้อมทั้งจะเข้าสู่ตลาดแรงงานอย่างมีคุณภาพ การจัดการศึกษาแบบไฮบริดโดยครอบครัวนี้ช่วยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะทั้งในด้านทฤษฎีและการปฏิบัติอย่างสมดุล สร้างความพร้อมในการทำงานและการดำเนินชีวิตในอนาคต อีกทั้งยังตอบสนองต่อแนวโน้มของการจ้างงานในอนาคตที่ต้องการผู้มีความรู้หลากหลาย

คำสำคัญ: การจัดการศึกษาแบบไฮบริดโดยครอบครัว, เจนเนอเรชั่นแอลฟา

Abstract

In a rapidly changing society, formal education still faces several limitations, including outdated curricula that do not meet the needs of learners and overcrowded classrooms in prestigious, large schools, which may lead to problems such as bullying among peers. As a result, homeschooling has become an attractive option for parents due to its flexibility and emphasis on personalized learning. However, this form of education presents challenges related to resources, quality assurance, and opportunities for learners. Therefore, the concept of hybrid homeschooling has been introduced, which integrates learning at home with traditional school education, creating a new dimension of education in Thailand. This approach aims to allow learners to choose flexible learning pathways, acquiring both theoretical knowledge and practical vocational skills that can be applied in real life. Students have the option to continue their studies at the university level or enter the job market immediately after graduation.

Countries that have successfully implemented hybrid homeschooling include Austria, Germany, and Switzerland, which are recognized for their excellent vocational education systems. In these countries, students receive comprehensive vocational training, preparing them to enter the workforce with high quality and competence. The hybrid homeschooling model offers learners the opportunity to develop both theoretical and practical skills in a balanced manner, equipping them with the readiness to work and adapt to future life challenges. Additionally, it addresses the future employment trends that demand individuals with a diverse range of skills and knowledge.

Keywords: Hybrid homeschooling by families, Generation Alpha

บทนำ

การศึกษาเป็นสิ่งสำคัญที่มีอิทธิพลในโลกยุคการเปลี่ยนแปลงเร็วกว่าอดีตจรวด การเรียนมีผลต่อการพัฒนาและความเจริญรุ่งเรืองของชาติและสังคมอย่างไม่อาจปฏิเสธได้ ดังนั้น การพัฒนาการศึกษาให้ตอบสนองการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจึงเป็นเรื่องสำคัญยิ่ง ซึ่งต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในสังคม ตั้งแต่ผู้กำหนดนโยบาย ผู้บริหารการศึกษา ครู ผู้ปกครอง และผู้เรียน ซึ่งทุกคนต้องเข้ามารับผิดชอบและมีส่วนร่วมในการพัฒนาเยาวชนให้มีคุณภาพ พร้อมรับมือและปรับตัวให้ทันกับตลาดแรงงานในอนาคต

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กล่าวถึงการใช้สิทธิเสรีภาพของผู้เรียนในการเรียนรู้ โดยเน้นย้ำให้มีการสนับสนุนด้านการศึกษาในลักษณะต่าง ๆ และการจัดการศึกษาโดยครอบครัวเป็นหนึ่งในทางเลือกของการศึกษา ซึ่งเป็นการขยายโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกการศึกษาในรูปแบบที่เหมาะสมกับศักยภาพและความชอบของตน การจัดการศึกษาโดยครอบครัวนั้นสมาชิกในครอบครัวต้องร่วมกันส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้ให้กับบุตรหลานหรือคนที่ต้องการจัดการเรียนโดยครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นด้านวิชาการ ทักษะชีวิต ค่านิยม และวัฒนธรรม กล่าวได้ว่าการเรียนการสอนในลักษณะนี้ยืดหยุ่นสูง ผู้จัดการศึกษาหรือผู้ปกครองสามารถปรับเนื้อหาและวิธีการเรียนได้ตามความสนใจของผู้เรียน แม้ว่ารูปแบบการจัดการศึกษานี้ได้มีการตรากฎหมายแล้ว แต่ก็ยังคงมีความท้าทายในหลายด้าน โดยเฉพาะเมื่อเทียบกับการศึกษาในระบบโรงเรียน หนึ่งในประเด็นสำคัญ คือ มาตรฐานคุณภาพการศึกษา ซึ่งการศึกษาในระบบโรงเรียนมีหลักสูตรที่ชัดเจน มีการสอบวัดผล และมีการรับรองมาตรฐานตามที่เกณฑ์กำหนด ในทางตรงกันข้ามการจัดการศึกษาโดยครอบครัวมักจะขึ้นอยู่กับความตั้งใจของผู้ปกครอง เกณฑ์การให้คะแนนและการทดสอบนั้นจะมีผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมซึ่งขึ้นอยู่กับข้อตกลงแต่ละเขตพื้นที่ จึงมีผลในด้านมาตรฐานคุณภาพการศึกษา

อย่างไรก็ตาม งานวิจัยหลายเรื่องได้แสดงให้เห็นถึงประโยชน์ในด้านวิชาการและทักษะชีวิตของผู้เรียนที่มีจัดการศึกษาในรูปแบบนี้ เมื่อเทียบกับเด็กที่เรียนในระบบโรงเรียนทั่วไป เช่น งานวิจัยของ University of St. Thomas ที่วิจัยเรื่อง Homeschooled Children's Social Skills ,Richard G. Medlin, Ph.D.,2006 แสดงให้เห็นว่า ผู้เรียนที่ได้รับการเรียนรู้แบบโฮมสคูลนั้น มีทักษะการทางสังคมและมีทักษะการสื่อสารที่ดี เหตุเป็นเพราะเด็ก ๆ กลุ่มนี้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับบุคคลที่มีอายุหลากหลายมากกว่าเด็กที่เรียนในสถานศึกษาทั่วไป การสอนจากสภาพแวดล้อมหลากหลายทำให้เด็ก ๆ สามารถปรับตัวและสื่อสารกับผู้คนในระดับอายุต่าง ๆ ได้อย่างคล่องแคล่ว ซึ่งเป็นทักษะที่ควรมีทั้งในชีวิตและการทำงานโดยเฉพาะสังคมยุคปัจจุบัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ McKinley, M. J. , Asaro, J. N. , Bergin, J. , D'Auria, N. , & Gagnon, K. E. (2007). พบว่า ทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีการจัดการศึกษาโดยครอบครัวมีความหลากหลาย ซึ่งบางด้านเช่นการสื่อสารมีทักษะที่สูงกว่าเมื่อเทียบกับเด็กใน

สภาพแวดล้อมแบบโฮมสคูลกับเด็กนักเรียนโรงเรียนทั่วไป ส่วนบทความด้านการศึกษาที่ตีพิมพ์ในวารสาร "Peabody Journal of Education" โดย Brian D. Ray(2013) ได้ผลการวิจัยที่ชี้ให้เห็นว่าการจัดการศึกษาโดยบ้านเรียนส่งผลที่ดีต่อทั้งเด็กนักเรียนและสังคม โดยนักเรียนที่มีการจัดการเรียนโดยครอบครัวจะมีผลการเรียนที่ดี มีการปรับตัวเข้ากับสังคมในชีวิตหลังการศึกษา Ray ได้เน้นย้ำถึงผลลัพธ์และประโยชน์ของการศึกษาโดยครอบครัวในด้านต่าง ๆ เช่น เด็กนักเรียนจะรู้วิธีลำดับขั้นตอนเรื่องสำคัญ วางแผนที่จะทำเรื่องต่าง ๆ และการจัดการเวลาที่ดีกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับเด็กที่เรียนในโรงเรียนทั่วไป เด็กที่เรียนที่บ้านมักจะมีโอกาสได้พัฒนาทักษะเหล่านี้ผ่านกระบวนการเรียนรู้และกระบวนการเหล่านั้นต้องยืดหยุ่นปรับเปลี่ยนตามลักษณะความต้องการของส่วนบุคคล นอกจากนี้ พวกเขายังมีอิสระในการเรียนรู้ ทำให้มีทัศนคติที่ดีในชีวิต เนื่องจากมีการสนับสนุนของผู้ปกครองในการสำรวจความชอบความถนัดของผู้เรียน ซึ่งนำไปสู่การเรียนรู้ที่มีลึกซึ้งยิ่งขึ้น บทความดังกล่าวยังได้กล่าวถึงการตระหนักของผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของเด็กเพื่อก่อเกิดกระบวนการเรียนรู้ที่บ้าน ไม่เพียงแต่ช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ภายในครอบครัวเท่านั้น แต่ยังช่วยให้เด็กได้รับการแนะนำและการสนับสนุนที่จำเป็นเพื่อพัฒนาทักษะที่สำคัญเหล่านี้ การมีส่วนร่วมอย่างใกล้ชิดของผู้ปกครองช่วยให้เด็กสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายผสมผสานกับการได้รับคำแนะนำ ติดตามและการประเมินผลที่เป็นบวกเพื่อกระตุ้นให้มีพัฒนาการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ยังมีการศึกษาที่แสดงให้เห็นว่าการจัดการศึกษาโดยครอบครัวส่งเสริมให้เด็กนักเรียนแบ่งเวลาและสร้างสมดุลชีวิต ปรับเวลาเรียนให้เข้ากับรูปแบบการใช้ชีวิตประจำวันและการเรียนรู้เฉพาะเจาะจงสำหรับตนเอง สิ่งนี้ช่วยให้เด็กนักเรียนตอบโต้ภัยคุกคามภายในตนเอง ว่าตนสนใจและสามารถเพิ่มทักษะด้านใดได้บ้างตามความถนัด เป็นการพัฒนาความเข้าใจที่มากยิ่งขึ้นให้กับผู้เรียน ซึ่งลักษณะการเรียนรู้โดยครอบครัวนี้ไม่เพียงแต่เน้นที่ความรู้ทฤษฎีต่าง ๆ ในหนังสือเท่านั้น หากแต่ยังฝึกทักษะชีวิตและการเรียนรู้ตลอดชีวิตทางอ้อมแก่เด็กนักเรียนอีกด้วย เมื่อเติบโตขึ้นเด็ก ๆ สามารถใช้ทักษะเหล่านี้ได้ในทุกสถานการณ์ การศึกษาดังกล่าวยังชี้ให้เห็นถึงคุณค่าของการเรียนรู้แบบองค์รวมที่รวมทั้งความรู้ในหนังสือ ทักษะชีวิต ความฉลาดทางอารมณ์และสังคม ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการเตรียมความพร้อมให้กับเด็ก ๆ สำหรับการใช้ชีวิตในสังคมและการทำงานในอนาคต การศึกษาอย่างมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในกระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ จะช่วยให้เด็กได้รับการสนับสนุนอย่างเต็มที่ซึ่งจะทำให้เด็กมีความมั่นใจมากขึ้น งานวิจัยยังแสดงถึงประโยชน์ของการเรียนรู้แบบลูกผสมซึ่งจะผสมระหว่างการจัดการศึกษาโดยครอบครัวกับกิจกรรมการเรียนรู้นอกสถานที่ ซึ่งสามารถเพิ่มโอกาสในการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงและการเรียนรู้ผ่านการทำงานร่วมกับผู้อื่น กิจกรรมเหล่านี้รวมถึงการเข้าร่วมคลับเรียนรู้

โครงการอาสาสมัคร หรือการฝึกงานที่ช่วยให้เด็กได้พัฒนาทักษะทางสังคม การทำงานเป็นทีม และการเรียนรู้จากผู้อื่น โดย Brian D. Ray (2013)

ดังนั้นผู้ปกครองที่ต้องการจัดการศึกษาโดยครอบครัวจึงต้องมีความพร้อมและความเข้าใจในระบบการศึกษา พร้อมทั้งจะพัฒนาตนเองเสมอเพื่อให้สามารถสอนและคำปรึกษากับบุตรหลานได้อย่างมีคุณภาพ อีกทั้งยังควรมีการหาทรัพยากรการเรียนรู้จากหลากหลายแหล่ง เพื่อให้เด็ก ๆ ได้รับความรู้ที่ครอบคลุม หากผู้ปกครองยังคงมีแนวคิดกับระบบการศึกษาเดิม ๆ โดยไม่เตรียมความพร้อมและไม่วางแผนการเรียนรู้ที่เหมาะสมให้กับเด็ก ๆ ตั้งแต่วัยเรียน จะทำให้เด็กพบกับความยากลำบากเมื่อเข้าสู่ระบบอุดมศึกษา ซึ่งปัจจุบันมีการกำหนดคุณสมบัติเฉพาะในการรับสมัครนักเรียนเข้าศึกษาในแต่ละคณะ เช่น คณะวิทยาศาสตร์ที่กำหนดให้นักเรียนต้องมีหน่วยกิตวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ไม่น้อยกว่า 18 หน่วยกิต แบ่งเป็นวิชาวิทยาศาสตร์ ไม่น้อยกว่า 9 หน่วยกิต วิชาคณิตศาสตร์ ไม่น้อยกว่า 9 หน่วยกิต ซึ่งเป็นข้อจำกัดที่สำคัญที่ผู้จัดการศึกษาโดยครอบครัวต้องเตรียมความพร้อมให้กับเด็กตั้งแต่นั้น ๆ ดังนั้นการจัดการศึกษาแนวใหม่ที่มีครอบครัวเป็นพื้นฐานในการสร้างและปลูกฝังความรู้ นั่นก็คือ การจัดการศึกษาแบบโฮบริดโดยครอบครัว

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อเสนอแนวคิดการจัดการศึกษาแบบโฮบริดโดยครอบครัว ที่ผสมผสานระหว่างการเรียนรู้โดยครอบครัว และการเรียนในสถานศึกษา ซึ่งให้เป็นอีกทางเลือกหนึ่งในการจัดการศึกษาในประเทศไทย
2. เพื่อเห็นถึงประโยชน์และโอกาสของการศึกษาแบบโฮบริดโดยครอบครัว ในการพัฒนาทักษะวิชาชีพ และทักษะชีวิตที่จำเป็นสำหรับผู้เรียน
3. เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมสำหรับเงินเนเรชั่นแอลฟา เน้นการพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการทำงานและการใช้ชีวิตของผู้เรียนในเงินเนเรชั่นแอลฟา
4. เพื่อเสนอแนวทางการปรับปรุงและพัฒนาระบบการศึกษาไทยให้สามารถตอบโจทย์ความต้องการของเงินเนเรชั่นแอลฟา รวมถึงการสร้างโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเลือกเส้นทางการศึกษาได้อย่างยืดหยุ่นและสอดคล้องกับทักษะที่ตลาดแรงงานต้องการ

วิธีการดำเนินการศึกษา

วิธีการดำเนินการบทความวิชาการในครั้งนี้ เป็นศึกษาเอกสาร (Documentary Research) โดยทำการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ ได้แก่ หนังสือ ตำรา บทความวิจัย รายงานทางวิชาการ บทความจากวารสารวิชาการ เว็บไซต์ และแหล่งข้อมูลออนไลน์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาแบบไฮบริดโดยครอบครัวสำหรับเจนเนอเรชั่นแอลฟา ทั้งในและต่างประเทศ เพื่อสังเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอแนวทางที่เหมาะสมในการจัดการศึกษาแบบไฮบริดโดยครอบครัวในบริบทของประเทศไทย การนำเสนอแนวทางการจัดการศึกษาแบบไฮบริด จากการศึกษาข้อมูลและการวิเคราะห์ เพื่อนำเสนอแนวทางที่เหมาะสมในการจัดการศึกษาแบบไฮบริดโดยครอบครัวในประเทศไทย เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อเจนเนอเรชั่นแอลฟา

1. ขอบเขตเนื้อหา

การศึกษารูปแบบและเปรียบเทียบแนวทางการจัดการศึกษาแบบไฮบริดของต่างประเทศที่ประสบความสำเร็จ เช่น ออสเตรเลีย เยอรมนี และสวีตเซอร์แลนด์

การวิเคราะห์ความเหมาะสมและนำเสนอแนวทางและวิธีการปรับใช้การจัดการศึกษาแบบไฮบริดโดยครอบครัวที่สามารถนำไปปฏิบัติได้ในระบบการศึกษาของไทย

2. ผลลัพธ์ที่จะได้รับ

ผู้เรียนจะได้รับทักษะวิชาชีพที่เชี่ยวชาญ ซึ่งพร้อมสำหรับการเข้าสู่ตลาดแรงงานทันทีเมื่อสำเร็จการศึกษารวมถึงทักษะที่สามารถนำไปใช้ในธุรกิจส่วนตัวหรือบริษัท

แนวทางการจัดการศึกษาที่เน้นการพัฒนาทักษะทั้งทางด้านวิชาการและทักษะวิชาชีพที่ตอบโจทย์ความต้องการของตลาดแรงงานในอนาคต

ความยืดหยุ่นในการเลือกเส้นทางการศึกษาที่เหมาะสมกับความสนใจและศักยภาพของผู้เรียน เพื่อให้มีโอกาสพัฒนาทักษะที่สำคัญและมีความพร้อมในการเข้าสู่ตลาดแรงงาน

แนวคิดการจัดการศึกษาแบบไฮบริดโดยครอบครัว (Hybrid Homeschooling)

ในประเทศสหรัฐอเมริกา นั้น เกือบทุกรัฐจะมีกฎหมายและข้อกำหนดเฉพาะเกี่ยวกับการศึกษาโดยครอบครัว ซึ่งบังคับให้ผู้ปกครองต้องทำความเข้าใจและปฏิบัติตามเพื่อให้การศึกษาของบุตรหลานเป็นไปตามข้อกำหนดทางกฎหมาย สิ่งนี้อาจรวมถึงการทำแบบทดสอบหรือการประเมินประจำปี โดยมั่นใจว่าเด็ก ๆ จะมีมาตรฐานการศึกษาที่สมบูรณ์ครอบคลุมเนื้อหาอย่างเหมาะสม ตอบสนองความต้องการที่เฉพาะเจาะจงของเด็กแต่ละคนมากยิ่งขึ้น การจัดการศึกษาโดยครอบครัวในสหรัฐฯ ได้พัฒนาเป็นรูปแบบการศึกษาแบบไฮบริด ซึ่งเป็นการผสมผสานระหว่างการศึกษาโดยครอบครัวและการศึกษาในสถานศึกษา ระบบนี้ช่วยให้เด็ก ๆ ได้รับประสบการณ์จากในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษาพร้อมกัน และยังเปิดโอกาสให้พวกเขาได้โต้ตอบกับเพื่อน ๆ และครูผู้สอนมากขึ้น การศึกษาแบบไฮบริด เด็ก ๆ อาจไปโรงเรียนเพียง 2-3 วันต่อสัปดาห์ ขึ้นอยู่กับหลักสูตรที่ผู้ปกครองเลือก และเวลาที่เหลือเป็นการเรียนกับครอบครัวที่บ้าน The King's Academy (Michael McShane, 2018). สถาบันที่มีประสบการณ์การจัดการหลักสูตรการศึกษาแบบไฮบริดโดยครอบครัวและเป็นที่ยอมรับของคนในสหรัฐฯ โดยเฉพาะรัฐจอร์เจีย ซึ่งผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้ต่างให้ความเห็นว่า “ระบบการศึกษาแบบไฮบริดช่วยเสริมสร้างทักษะและการเรียนรู้ของเด็กให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยให้ความสำคัญกับการศึกษาที่ตรงใจและตรงศักยภาพของเด็กนักเรียนทุกวัย รวมทั้งการศึกษผ่านการปฏิบัติจริง เด็กนักเรียนเกิดประสบการณ์จากการเล่น เด็กได้จับได้สังเกต วิเคราะห์ผลด้วยตัวเองและแหล่งเรียนรู้ไม่ว่าจะเป็นหนังสือ เนื้อหาการสอนออนไลน์ การเรียนรู้ผ่านโปรเจกต์ และการทดลองทางวิทยาศาสตร์ การก้าวสู่โลกดิจิทัลของเด็ก ๆ จะทำให้เปิดประสบการณ์ จินตนาการต่อยอดได้มากขึ้น ดังคำกล่าวของ Dr. Michael B. Horn (2008) โดย Horn เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการนวัตกรรมการศึกษาและเป็นผู้สนับสนุนการเรียนรู้แบบผสมผสาน (blended learning) หรือที่รู้จักกันในนาม “การศึกษาแบบไฮบริด” ยังได้สรุปว่าการศึกษาแบบไฮบริดและการเรียนรู้แบบผสมผสานสามารถช่วยเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21 รวมทั้งความสามารถในการคิดเชิงวิเคราะห์ การทำงานเป็นทีม และการเป็นผู้เรียนที่เรียนรู้ตลอดชีวิต การศึกษาด้วยวิธีนี้ส่งเสริมให้เด็กและผู้เรียนทุกวัยได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่ตอบโจทย์และเกี่ยวข้องกับชีวิตจริง สนับสนุนให้พวกเขาพัฒนาทักษะที่จำเป็นในการประสบความสำเร็จในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

แนวคิดการจัดการศึกษาแบบไฮบริดโดยครอบครัวนี้ ไม่ได้มาจากบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะ หากแต่เกิดจากความคาดหวังและอยากเห็นพัฒนาการจัดการศึกษาในรูปแบบที่มีความยืดหยุ่น จึงรวมข้อดีของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวและจัดการศึกษาในสถานศึกษาเข้าด้วยกัน เพื่อให้เด็กนักเรียนได้รับสัมผัสการเรียนรู้ที่หลากหลายพร้อม ๆ กับครอบคลุมเนื้อหาหลักสูตร และได้รับรองมาตรฐานอย่างเหมาะสม ผู้ปกครองจึงเป็นกลไกสำคัญในการกำหนดทิศทางและ

เป็นผู้เตรียมแหล่งทรัพยากรต่าง ๆ ให้พร้อมและเหมาะสมกับการเรียนของบุตรหลาน รวมถึงเด็ก ๆ จะได้โอกาสเปิดประสบการณ์ในชั้นเรียนและเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมกับเพื่อนวัยเดียวกันได้เช่น การร่วมชมรม การเล่นเกมดนตรี การเล่นกีฬาแบบทีม (Sir Ken Robinson, 2006¹) จากแนวคิดดังกล่าว เมื่อผนวกกับรูปแบบการจัดหลักสูตรของประเทศไทย เราคงปฏิเสธไม่ได้ว่ารูปแบบทางเลือกในการเลือกหลักสูตรของไทยยังจำกัดแค่สายอาชีพและสายสามัญเท่านั้น เด็กนักเรียนสามารถเลือกได้เพียงหลักสูตรเดียว ถือเป็นกำกวมจำกัดทางการศึกษาอย่างชัดเจน การเลือกสายการศึกษาไม่เพียงแต่ส่งผลต่อทักษะและความรู้ที่จะได้รับเท่านั้น แต่ยังส่งผลต่อโอกาสในอนาคตด้วย รูปแบบการจัดการหลักสูตรที่เด็กเลือกย่อมเป็นตัวกำหนดอนาคตตั้งแต่นั้น เมื่อเลือกแล้วไม่สามารถเปลี่ยนได้ง่าย ๆ หากเปลี่ยนก็จะเสียเวลาก่อเกิดปัญหาเรียนไม่ทันเด็ก รุ่นเดียวกัน ไม่เพียงเท่านั้นเด็ก 1 คนเลือกได้เพียงสายเดียวเท่านั้น ซึ่งแต่ละรูปแบบการจัดการหลักสูตรของสายที่เรียนมีบทบาทที่ดีและเสียต่างกัน ดังนี้

หลักสูตรสายอาชีพ

การศึกษาสายอาชีพเป็นหนึ่งในทางเลือกที่สำคัญสำหรับผู้เรียนที่เน้นการทำงานแบบลงมือปฏิบัติจริงที่มีมากกว่าทฤษฎี เมื่อสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรก็สามารถทำงานได้ทันที หากแต่ต้องเป็นคนที่รู้จักตัวเองดี รู้ว่าต้องการอะไรในชีวิต โดยมีหลักสูตรที่เปิดสอนในปัจจุบัน คือ หลักสูตร ปวช. เป็นการเรียนรู้และฝึกประสบการณ์วิชาชีพระดับพื้นฐานของอาชีพที่เลือก เมื่อเรียนจบนำความรู้ที่ได้เข้าสู่ตลาดแรงงานได้ทันทีหรือจะศึกษาต่อระดับที่สูงขึ้น คือ หลักสูตร ปวส. ที่เน้นความชำนาญสายอาชีพ อีกทั้งหากจบหลักสูตร ปวส. สามารถสมัครเข้าเรียนต่อระดับอนุปริญญาและปริญญาตรีในสาขาต่างๆ ได้

ข้อได้เปรียบทางสายอาชีพ

- มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านที่แน่นพร้อมเข้าสู่ตลาดแรงงาน
- มีทักษะวิชาชีพติดตัวไม่ว่าจะเป็นในบริษัทหรือธุรกิจส่วนตัว
- มีหลักสูตรที่ครอบคลุมสาขาวิชาที่หลากหลาย ตอบโจทย์ความต้องการของตลาดแรงงาน
- ถ้าเลือกศึกษาต่อระดับมหาวิทยาลัยจะได้เปรียบกว่าสายสามัญด้านทักษะ
- สามารถทำงานได้ทันทีเมื่อเรียนจบตามความต้องการของตลาดแรงงาน

¹ Sir Ken Robinson บรรยายผ่านรายงาน TED Talk ที่มีชื่อว่า "Do Schools Kill Creativity? TED Talk คือรายการบรรยายที่ผู้บรรยายจะมาแบ่งปันความคิด ประสบการณ์ หรือผลงานวิจัยในหัวข้อต่างๆ และจะครอบคลุมหัวข้อที่หลากหลาย ตั้งแต่วิทยาศาสตร์ ศิลปะ การออกแบบ การศึกษา การเมือง และประเด็นสำคัญอื่นๆ ในสังคม

- ตลาดแรงงานต้องการคนที่มีทักษะเฉพาะทาง โดยเฉพาะสายช่างและวิชาชีพที่ต้องใช้ความเชี่ยวชาญ

ข้อจำกัดของสายอาชีพ

- วิชาการพื้นฐานและทฤษฎีอาจไม่แน่นเท่ากับสายสามัญ
- มีข้อจำกัดในการสมัครเข้าศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยในคณะด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพ เช่น แพทยศาสตร์ เกษศาสตร์ สาธารณสุขศาสตร์ ไม่รับผู้จบหลักสูตรสายอาชีพ

หลักสูตรสายสามัญ

การศึกษาสายสามัญเหมาะกับผู้เรียนที่ต้องการเวลาค้นหาตัวเองและอาจเปลี่ยนใจในตอนเลือกเข้ามหาวิทยาลัย เน้นการเรียนทฤษฎีมากกว่าปฏิบัติ ความรู้ ความจำ กระบวนการคิด และวางแผนอย่างเป็นระบบ โดยมีโรงเรียนเป็นผู้รับนโยบายการศึกษา ควบคุมการศึกษา และประกันคุณภาพการศึกษาภายใน รวมถึงเขตพื้นที่การศึกษาทำหน้าที่รับประกันการศึกษาภายนอก ทำให้นักเรียนมีความรู้และทฤษฎีต่าง ๆ ครบถ้วนในแต่ละวิชา

ข้อได้เปรียบของสายสามัญ

- ความรู้ทางทฤษฎี พื้นฐาน หลักการและเหตุผลต่าง ๆ ค่อนข้างได้เปรียบกว่าสายอาชีพ
- สมัครสอบคัดเลือกต่อในระดับมหาวิทยาลัยได้ทุกคณะทั่วประเทศ

ข้อจำกัดของสายสามัญ

- ความรู้ความชำนาญทักษะเฉพาะด้านไม่ดีเท่าหลักสูตรสายอาชีพ
- หากสำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายแล้วไม่ศึกษาต่อระดับมหาวิทยาลัยจะมีทางเลือกในอาชีพน้อย และถ้าศึกษาสำเร็จการศึกษาในสาขาวิชาซึ่งไม่เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานก็อาจจะตกงานได้

จากการเปรียบเทียบดังกล่าวนี้ การจัดการศึกษาในหลักสูตรสายอาชีพและสายสามัญนั้นต่างมีข้อได้เปรียบและเสียเปรียบต่างกันไป ซึ่งงานดี ๆ หรืออาชีพที่ตรงใจจำเป็นที่จะต้องมีความรู้ ทักษะ ความชำนาญและความเชี่ยวชาญเฉพาะตัว นี่เป็นคำถามที่ยังต้องการให้ผู้ที่เกี่ยวข้องไขข้อข้องใจ หากเด็กคนหนึ่งสามารถเรียนหลักสูตรสายสามัญที่เน้นทฤษฎีความรู้พื้นฐานทั่วไป เพื่อปูพื้นฐานอนาคตในการสมัครสอบเพื่อเรียนมหาวิทยาลัยและคณะได้ทั่วประเทศ และขณะเดียวกันก็มีทักษะวิชาชีพ มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านซึ่พติดตัวไปใช้ได้จริง หากเรียนจบไม่ศึกษาต่อระดับที่สูงขึ้นก็สามารถทำงานได้ทันที

การจัดการศึกษาแบบไฮบริดในต่างประเทศ

แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาแบบลูกผสมนั้นเป็นการผสมผสานระหว่างการเรียนรู้และการฝึกอบรมวิชาชีพ (Vocational Education and Training - VET) กับการศึกษาสูง (Higher Education - HE) ที่เรียกว่า “hybridization” นั้น ได้รับการพัฒนาเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงานและเพิ่มโอกาสในการเรียนรู้และพัฒนาทักษะให้กับผู้เรียน จากหนังสือ The Hybridization of Vocational Training and Higher Education in Austria, Germany, and Switzerland. Budrich UniPress Ltd. (Opladen, Berlin&Toronto, 2013) สรุปได้ว่า การศึกษาในประเทศออสเตรีย เยอรมนี และสวิตเซอร์แลนด์ มีระบบการเรียนการสอนที่เปิดกว้างและหลากหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแนวคิดเกี่ยวกับ “hybridization” เป็นการผสมผสานระหว่าง การศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพ (Vocational Education and Training - VET) กับการศึกษาสูง (Higher Education - HE) เพื่อสร้างโอกาสและพัฒนาทักษะให้กับผู้เรียนเพื่อตอบสนองตลาดแรงงานที่ปรับเปลี่ยนไป การศึกษาแบบผสมผสานนี้ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงความรู้ทั้งในด้านทฤษฎีและการปฏิบัติ ทำให้พวกเขามีความพร้อมในการเข้าสู่ตลาดงานหลังจากจบการศึกษา ซึ่งเป็นที่รู้กันดีว่าการศึกษาระดับวิชาชีพในเยอรมนีถือเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนได้ร่วมงานกับบริษัทและองค์กรต่าง ๆ ในตอนที่กำลังเรียนอยู่ ช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์จริงและมีทักษะในสายงานนั้นอย่างแท้จริง

ระบบการศึกษาสูงของเยอรมนียังเปิดโอกาสให้กับนักศึกษาสัมผัสกับการเรียนรู้และการวิจัยที่มีประสิทธิภาพ การสร้างแรงบันดาลใจและนวัตกรรมใหม่ ๆ เยอรมนีเป็นที่รู้จักกันดีในระดับนานาชาติ เยอรมนีมีระบบ VET ที่แข็งแกร่งซึ่งเป็นรากฐานสำคัญในระบบการศึกษาและการฝึกอบรมของประเทศ หลักสูตรการศึกษาและการฝึกอบรมในเยอรมนีมีการออกแบบมาเพื่อให้ผู้เรียนได้รับทั้งความรู้ทฤษฎีในห้องเรียนและประสบการณ์การทำงานจริงผ่านการฝึกงานในสถานประกอบการ ระบบ VET ของเยอรมนีให้ความสำคัญกับการฝึกอบรมในรูปแบบ "Dual System" ซึ่งเป็นการรวมการเรียนรู้ในโรงเรียนและการฝึกงานในสถานประกอบการอย่างมีส่วนร่วมของทั้งสองฝ่าย ผู้เรียนจะได้รับการฝึกอบรมทั้งในด้านทฤษฎีและปฏิบัติการ ซึ่งช่วยให้พวกเขามีทักษะและความพร้อมสำหรับตลาดแรงงาน ในส่วนของการศึกษาสูง(HE) เยอรมนีมีมหาวิทยาลัยและสถาบันการศึกษาสูงที่มีชื่อเสียงมากมาย ซึ่งเสนอหลักสูตรการศึกษาในระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอกในหลากหลายสาขาวิชา การศึกษาสูงในเยอรมนีไม่เพียงแต่นั้นที่ความเป็นเลิศทางวิชาการเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการส่งเสริมความร่วมมือกับอุตสาหกรรม เพื่อสนับสนุนนวัตกรรมและการพัฒนาเทคโนโลยี อีกทั้งเยอรมนีไม่เพียงแต่เป็นการเตรียม

ความพร้อมให้กับนักเรียนสำหรับตลาดแรงงานเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ วิจัย และความเป็นผู้นำ ซึ่งเป็นทักษะสำคัญที่จำเป็นสำหรับการทำงาน

ในออสเตรเลีย การศึกษาแบบ Hybridization มีความโดดเด่นที่มุ่งเน้นทักษะและความสามารถเฉพาะทาง เชื่อมโยงกับความต้องการตลาดแรงงาน นักเรียนสามารถเข้าร่วมในโปรแกรมการศึกษาที่ผสมผสานระหว่างการเรียนในห้องเรียนกับการฝึกงานในสถานประกอบการจริง ด้านการศึกษาสูง(HE) ในออสเตรเลีย เน้นการเตรียมความพร้อมให้กับนักศึกษาในการพัฒนาความรู้ทางวิชาการและทักษะการวิจัย มหาวิทยาลัยในออสเตรเลียมีการเน้นการเรียนรู้อย่างร่วมมือกับภาคอุตสาหกรรม เพื่อเพิ่มโอกาสในการนำความรู้ทางวิชาการไปใช้ประโยชน์ในทางปฏิบัติ ช่วยให้ผู้เรียนได้ประสบการณ์การทำงานและพัฒนาทักษะในการทำงานจริงมีให้บริการในหลายสาขาวิชา โดยเฉพาะในสาขาที่ต้องการทักษะเฉพาะทาง เช่น วิศวกรรม ไอที การจัดการธุรกิจ และสาขาที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพ สาขาเหล่านี้ไม่เพียงแต่เน้นที่ความรู้ทางทฤษฎีเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการฝึกปฏิบัติจริงเพื่อให้นักเรียนพร้อมสำหรับการเข้าสู่ตลาดแรงงาน แม้ว่าการศึกษาแบบ Hybridization จะเปิดโอกาสมากมายให้กับผู้เรียน แต่ก็มีความท้าทายที่ต้องเผชิญ เช่น ความต้องการในการปรับตัวและการเรียนรู้ที่ต้องอาศัยความพยายามและวินัยสูง

ในสวีตเซอร์แลนด์ ระบบการศึกษามีการผสมผสานระหว่างการศึกษาและการฝึกอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ ระบบ VET ของสวีตเซอร์แลนด์ได้รับการยอมรับว่าเป็นหนึ่งในระบบที่ดีที่สุดในโลก เนื่องจากเป็นระบบที่ช่วยเตรียมความพร้อมให้กับนักเรียนในการเข้าสู่ตลาดแรงงานโดยตรง นักเรียนสามารถเลือกเส้นทางการศึกษาและการฝึกอาชีพที่เชื่อมโยงกับความต้องการของอุตสาหกรรม และมีโอกาสที่จะผสมผสานระหว่างการเรียนรู้ออกนอกห้องเรียนกับการฝึกงานในสถานประกอบการจริง อีกทั้งด้านการศึกษาสูง(HE) ในสวีตเซอร์แลนด์ ก็มีความหลากหลายและครอบคลุมหลักสูตรต่างๆ ทั้งในระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก สถาบันการศึกษาสูงในสวีตเซอร์แลนด์มีความแข็งแกร่งในด้านวิจัยและนวัตกรรม และมีการส่งเสริมให้มีการทำงานร่วมกันระหว่างมหาวิทยาลัยกับอุตสาหกรรม ดังนั้นการผสมผสานระหว่าง VET และ HE จะช่วยให้เด็กนักเรียนตลอดจนนักศึกษาในสวีตเซอร์แลนด์มีความยืดหยุ่นในการเลือกเส้นทางการศึกษาและการพัฒนาอาชีพที่ตอบโจทย์ความต้องการส่วนบุคคลและตลาดแรงงานได้อย่างดีเยี่ยม ทำให้ระบบการศึกษาของสวีตเซอร์แลนด์มีความเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาทักษะและความรู้ที่จำเป็นสำหรับการประกอบอาชีพในยุคปัจจุบันและอนาคต

นอกจากนี้ในสวีตเซอร์แลนด์ มีการจัดตั้งระบบสนับสนุนเพื่อช่วยเหลือและส่งเสริมให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนแบบ Hybridization ระบบสนับสนุนเหล่านี้ ประกอบด้วย

1. การให้คำปรึกษาและแนะนำอาชีพ โดยผู้เรียนสามารถเข้าถึงคำปรึกษาด้านอาชีพเพื่อช่วยในการแนะนำแนวทางการเรียนและอาชีพของตนได้ ช่วยให้พวกเขาเข้าใจถึงตัวเลือกและโอกาสที่มีอยู่

2. การเชื่อมต่อกับสถานประกอบการ โดยมีการสร้างเครือข่ายระหว่างสถาบันการศึกษา กับสถานประกอบการ เพื่อให้นักเรียนได้รับประสบการณ์การทำงานจริงและเรียนรู้ทักษะการทำงานจริง
 3. การสนับสนุนด้านการเงิน รัฐจัดให้มีทุนการศึกษาและเงินช่วยเหลือเพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายในการศึกษา สำหรับนักเรียนและครอบครัว ช่วยให้นักเรียนจากทุกสถานะทางสังคมมีโอกาสเข้าถึงการศึกษ
 4. โปรแกรมแลกเปลี่ยนและการศึกษาต่อในต่างประเทศ นักเรียนจะได้เรียนรู้และสัมผัสวัฒนธรรมกับนักเรียนจากประเทศอื่น ๆ เพื่อเพิ่มมุมมองที่กว้างขึ้นและประสบการณ์ในระดับสากล
 5. การฝึกอบรมทักษะเฉพาะด้าน มีการจัดโปรแกรมฝึกอบรมทักษะเฉพาะด้านเพื่อให้นักเรียนพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับตลาดงาน ไม่ว่าจะเป็นทักษะด้านเทคโนโลยี การสื่อสารหรือทักษะการจัดการ
- การเรียนรู้แบบ Hybridization ในสวิตเซอร์แลนด์ยังรวมถึงการสร้างระบบสนับสนุนที่ครอบคลุมเพื่อเสริมสร้างโอกาสและความสามารถให้กับนักเรียนในการพัฒนาอาชีพของตน ทำให้พวกเขามีความยืดหยุ่นต่อการปรับเปลี่ยนและความท้าทายในอนาคต ซึ่งคุณลักษณะเด่นของระบบการศึกษาแบบนี้ คือ ความสามารถในการเชื่อมโยงระหว่างการศึกษา กับตลาดแรงงาน ทำให้ผู้เรียนเปิดประสบการณ์เรียนรู้ทักษะที่ตลาดแรงงานต้องการอย่างแท้จริง และเพิ่มโอกาสในการได้งานหลังจากจบการศึกษาอีกด้วย

การจัดการศึกษาแบบไฮบริดในประเทศไทย

ในประเทศไทยตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กล่าวถึงครอบครัวสามารถเลือกวิธีการจัดการเรียนรู้ให้กับเด็กนักเรียนของตนเองได้ การจัดการศึกษาแบบไฮบริดสามารถตอบโจทย์ความต้องการของครอบครัวที่อยากให้ลูกได้มีความสุขกับสิ่งที่เรียนและมีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นภายในบ้านและในสถานศึกษา การปรับใช้หลักสูตรแบบไฮบริดในไทยอาจต้องการความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง รวมถึงโรงเรียน ครู ผู้ปกครอง และหน่วยงานราชการทางการศึกษา เพื่อสร้างมาตรฐานและกรอบการทำงานที่ชัดเจน ประกอบกับระบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในประเทศไทยได้เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองสามารถจดทะเบียนเป็นผู้จัดการศึกษาโดยครอบครัว ซึ่งทำให้ผู้ปกครองสามารถจัดหลักสูตรการเรียนการสอนให้กับบุตรหลานของตนเอง โดยมีการตั้งเกณฑ์และวิธีการประเมินผลเพื่อติดตาม รวมถึงประเมินความก้าวหน้าของนักเรียนผ่านทางสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่ผู้ปกครองได้แจ้งขึ้นทะเบียนไว้ นักเรียนที่ได้รับการขึ้นทะเบียนการศึกษาโดยครอบครัวสามารถสอบเลื่อนชั้นและได้รับวุฒิการศึกษาที่เทียบเท่ากับนักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียน รวมถึงมีโอกาสสอบเทียบ

และโอนวุฒิการศึกษาไปยังระดับอาชีวศึกษาด้วยเช่นกัน ทำให้มีการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น สามารถรองรับความต้องการของผู้เรียน

ปัจจุบันมีหลายแห่งที่เริ่มนำแนวคิดนี้มาปรับใช้และเป็นต้นแบบของการจัดการศึกษาในลักษณะดังกล่าว แนวทางเหล่านี้มุ่งเน้นการผสมผสานการเรียนรู้ที่บ้านกับการเรียนในสถานศึกษา ดังนี้

โรงเรียนแนววิถีธรรมชาติหรือ Alternative Schools เป็นโรงเรียนที่ใช้แนวทางการสอนแบบวอลดอร์ฟ (Edwards. 1998). ซึ่งเน้นการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์และการลงมือทำ ตัวอย่างของโรงเรียนที่ใช้แนวทางนี้ในประเทศไทยได้แก่ โรงเรียนปัญญาประทีปและโรงเรียนหมู่บ้านเด็ก โรงเรียนในแนวนี้ผสมผสานการเรียนรู้ระหว่างโรงเรียนและที่บ้าน ช่วยให้เด็กสามารถเรียนรู้ได้อย่างเป็นธรรมชาติและมีความยืดหยุ่นในการเรียนรู้ตามความสนใจและศักยภาพของตนเอง

อีกแนวทางหนึ่งคือ การศึกษาตามบ้านในโครงการศึกษาทางเลือก หรือ Homeschool Network ซึ่งเป็นกลุ่มครอบครัวที่จัดการศึกษาด้วยตนเองตามระบบโฮมสคูล กลุ่มนี้ได้พัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาแบบโฮบริด โดยการรวมตัวกันเป็นเครือข่าย มีการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์การจัดการศึกษา รวมถึงการจัดกิจกรรมวิชาการหรือวิชาชีพที่ร่วมกันทั้งในโรงเรียนหรือในสถานที่จัดการศึกษาตามภูมิภาค การรวมตัวกันเป็นเครือข่ายช่วยให้ผู้ปกครองและเด็ก ๆ ได้เรียนรู้และพัฒนาตนเองร่วมกับครอบครัวอื่น ๆ ที่มีเป้าหมายเดียวกัน

โครงการจัดการศึกษาร่วมกับโรงเรียนอาชีวศึกษา หรือ Dual Education ก็เป็นอีกหนึ่งแนวทางการศึกษาแบบโฮบริดที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะวิชาชีพ เป็นความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและสถาบันอาชีวศึกษาหรือวิทยาลัยเทคนิค ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ทฤษฎีในโรงเรียนสายสามัญ และในเวลาเดียวกันก็มีโอกาสฝึกทักษะวิชาชีพในสถานประกอบการหรือวิทยาลัยอาชีวศึกษา ตัวอย่างของการจัดการศึกษาในลักษณะนี้ได้แก่ โครงการการศึกษาวิชาชีพควบคู่การศึกษามัธยมศึกษาที่จัดขึ้นในโรงเรียนอาชีวศึกษาและสถานศึกษาในระบบสองปริญญา (Dual Degree Program) ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รับทั้งความรู้ทางทฤษฎีและทักษะทางวิชาชีพพร้อมกัน

นอกจากนี้ การจัดการศึกษาแบบโฮบริดยังรวมถึงการเรียนรู้ผ่านสถาบันที่ส่งเสริมการเรียนรู้แบบออนไลน์ หรือ Online Learning Platforms เช่น โรงเรียนสอนออนไลน์ DLTV (Distance Learning Television) หรือ มหาวิทยาลัยรามคำแหง สถาบันเหล่านี้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้จากบ้านผ่านระบบออนไลน์ แต่ในขณะเดียวกันก็ยังมีโอกาสเข้าเรียนในสถานศึกษาตามกำหนดเวลา เพื่อทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนและครูผู้สอน รวมถึงการวัดประเมินผลตามหลักสูตรการศึกษา

จากแนวทางที่กล่าวมาข้างต้น แม้ว่าการจัดการศึกษาแบบไฮบริดโดยครอบครัวจะมีศักยภาพในการสร้างโอกาสในการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นและตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้อย่างหลากหลาย แต่ปัจจุบันแนวทางการศึกษาแบบนี้ยังไม่เป็นที่แพร่หลาย สาเหตุอาจเกิดจากความท้าทายด้านการจัดการระบบการศึกษา ความไม่แน่ใจของผู้ปกครองเกี่ยวกับมาตรฐานการเรียนรู้ และการขาดความเข้าใจในรูปแบบการศึกษาแบบไฮบริดนี้ นอกจากนี้ การขาดนโยบายและมาตรการที่สนับสนุนจากภาครัฐยังทำให้การศึกษาแบบไฮบริดโดยครอบครัวไม่สามารถพัฒนาและแพร่หลายอย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น การเสนอแนวทางการจัดการศึกษาแบบไฮบริดโดยครอบครัวในบริบทของประเทศไทยจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการสร้างความเข้าใจในผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการจัดตั้งนโยบายและมาตรฐานที่ชัดเจน เพื่อให้เกิดการยอมรับและมั่นใจในรูปแบบการศึกษานี้

อีกประเด็นสำคัญคือการสร้างแหล่งข้อมูลและสื่อการเรียนรู้ที่เข้าถึงได้ ควรมีการจัดทำสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายและครอบคลุมเนื้อหาทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ เพื่อสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การจัดตั้งแพลตฟอร์มออนไลน์ที่เข้าถึงสื่อการเรียนรู้ บทเรียน และแนวทางการสอนที่สอดคล้องกับหลักสูตรที่กำหนดไว้จะช่วยให้การจัดการศึกษาสะดวกและมีคุณภาพ

การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะต่าง ๆ ที่ช่วยพัฒนาทักษะทางสังคม การทำงานเป็นทีม และทักษะวิชาชีพ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่หลากหลายและเสริมสร้างทักษะชีวิต นอกจากนี้ ควรสร้างพื้นที่ให้ผู้เรียนมีโอกาสมีส่วนร่วม เพื่อให้ได้รับการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง

การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างครอบครัว โรงเรียน และองค์กรภาคส่วนต่างๆ จะช่วยส่งเสริมการจัดการศึกษาแบบไฮบริดให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ควรสนับสนุนการสร้างเครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ ทำให้เกิดการแบ่งปันแนวปฏิบัติที่ดีและการแก้ไขปัญหา

สุดท้าย ควรมีการประเมินและติดตามผลการจัดการศึกษาแบบไฮบริดโดยครอบครัวอย่างต่อเนื่อง โดยจัดให้มีระบบการประเมินที่เหมาะสม ยืดหยุ่น และเป็นธรรม เพื่อให้มั่นใจว่าผู้เรียนได้รับการพัฒนาตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ พร้อมทั้งจัดตั้งกลไกในการให้คำแนะนำและปรับปรุงการจัดการศึกษาของครอบครัวตามความต้องการและศักยภาพของผู้เรียนอย่างเหมาะสม

การวิเคราะห์ผล

ผลลัพธ์ที่คาดหวังจากการจัดการศึกษาแบบไฮบริดโดยครอบครัวในบริบทของประเทศไทย เพื่อเป็นทางเลือกใหม่สำหรับเจนเนอเรชั่นแอลฟา คือ

(1) ความเชี่ยวชาญด้านวิชาชีพ การจัดการศึกษาแบบไฮบริดโดยครอบครัวมีเป้าหมายเพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะวิชาชีพติดตัว ทำให้สามารถเข้าสู่ตลาดแรงงานได้ทันทีหรือทำธุรกิจส่วนตัวได้

(2) ทักษะการปรับตัวและการเรียนรู้ในโลกยุคใหม่ เช่น การปรับตัว ความสามารถในการคิดเชิงวิเคราะห์ การทำงานเป็นทีม และการเป็นผู้เรียนที่สามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงานในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

(3) ความรู้ทั้งทางด้านทฤษฎีและปฏิบัติ ต้องการให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาทั้งด้านทฤษฎีและปฏิบัติ เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการทำงานหลังจากจบการศึกษา และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเลือกเส้นทางชีวิตทั้งในด้านการศึกษาต่อระดับสูงหรือเข้าสู่ตลาดแรงงานโดยตรงได้อย่างยืดหยุ่น

(4) ความสามารถในการเลือกสายการศึกษาที่ตอบโจทย์ตนเอง ระบบนี้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนได้ทั้งสายสามัญและสายอาชีพพร้อมกัน เพื่อพัฒนาทักษะวิชาชีพไปพร้อมกับการมีคุณวุฒิระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยไม่ถูกจำกัดให้ต้องเลือกเพียงหลักสูตรเดียว

อนึ่งในปัจจุบันนี้รัฐบาลได้มีการสนับสนุนให้ผู้เรียนมีโอกาสเรียนรู้และพัฒนาทักษะในวิชาชีพต่าง ๆ โดยสามารถสมัครเข้าเรียนและทดสอบเพื่อรับใบประกอบวิชาชีพจากสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ ซึ่งสถาบันเหล่านี้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาระบบคุณวุฒิวิชาชีพและการรับรองสมรรถนะของบุคคล ทำให้เด็ก ๆ ที่จัดการเรียนการสอนโดยครอบครัวได้รับความรู้ทั้งพื้นฐานทางวิชาการและทักษะทางวิชาชีพที่จำเป็น เพื่อเตรียมตัวก้าวเข้าสู่สังคมชีวิตการทำงานในอนาคตอีกด้วย การสร้างทักษะความเชี่ยวชาญด้านวิชาชีพและการเตรียมความพร้อมสำหรับตลาดแรงงานในอนาคตนับเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่จะกำหนดทิศทางของการจัดการศึกษาแบบไฮบริดโดยครอบครัวในประเทศไทย ซึ่งในอีก 10 ปีข้างหน้า เด็กเจนเนอเรชั่นแอลฟา (Gen Alpha) ต้องมีความสามารถในการปรับตัวและรับมือกับสถานการณ์ที่หลากหลาย ซึ่งจำเป็นต้องมีทักษะที่สำคัญในโลกการทำงานที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

สรุปได้ว่าการจัดการศึกษาแบบไฮบริดโดยครอบครัวเป็นแนวคิดใหม่เพื่อสร้างนวัตกรรมการจัดการศึกษาในรูปแบบใหม่ที่แตกต่างจากเดิม โดยการผสมผสานการจัดการศึกษาระหว่างหลักสูตรสายสามัญกับสายอาชีพที่เน้นความรู้พื้นฐานและทักษะวิชาชีพไปพร้อมกัน เป็นการเปิดโอกาสให้ครอบครัวที่จัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสามารถพัฒนาทักษะวิชาชีพไปพร้อมกับการมีคุณวุฒิระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ผู้เรียนที่เรียนแบบ

โฮบริดโดยครอบครัวนั้นจะขึ้นทะเบียนการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวและสมัครเรียนกับสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยเรียนควบคู่กันทั้งสายสามัญและสายอาชีพตามที่ตนเองสนใจ สามารถเก็บวิชาเรียนให้ได้ตามหลักสูตร เมื่อเรียนครบตามที่หลักสูตรกำหนดผู้เรียนจะสำเร็จการศึกษาทั้งหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายและหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพไปพร้อมกัน การจัดการศึกษาแบบโฮบริดไม่เพียงแต่เป็นทางเลือกหนึ่งของระบบการศึกษาเท่านั้น แต่ยังเป็นการพัฒนากำลังคนที่มีคุณภาพ มีทักษะชีวิตและทักษะอาชีพ รองรับเด็กเจนเนอเรชั่นแอลฟาและตลาดแรงงานในอนาคต แต่อย่างไรก็ตามผู้จัดการศึกษาโดยครอบครัวในประเทศไทยนั้นจะต้องศึกษาและทำความเข้าใจในด้านกฎหมายและมาตรฐานการศึกษา เพื่อให้บุตรหลานได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพและมีความถูกต้องชอบธรรมตามกฎหมายด้วย

เอกสารอ้างอิง

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2560). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560. ราชกิจจานุเบกษา.

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. ราชกิจจานุเบกษา.

Brian. D. (2013). Ray "Homeschooling Associated with Beneficial Learner and Societal Outcomes but Educators Do Not Promote It". Peabody Journal of Education. 88: 324–341.

Edwards, C., Gandini, L., & Forman, G. (1998). *The Hundred Languages of Children: The Reggio Emilia Approach--Advanced Reflections*. Ablex Publishing.

Graf, L. (2013). *The Hybridization of Vocational Training and Higher Education in Austria, Germany, and Switzerland*. Budrich UniPress Ltd.

Horn. B.M. and Staker. H. (2011). *The Rise of K-12 Blended Learning*. Unpublished Paper. Innosight Institute.

Marcia J. McKinley, Jesika N. Asaro, Jamie Bergin, Nicole D’Auria, and Katherine E. Gagnon. (2007). *Social Skills and Satisfaction with Social Relationships in Home-Schooled, Private-Schooled, and Public-Schooled Children*. Home School Researcher. 17(3).p. 1-6.

McKinley, M. J., Asaro, J. N., Bergin, J., D'Auria, N., & Gagnon, K. (2007). **Social skills and satisfaction with social relationships in home-schooled, private-schooled, and public-schooled children.** Home School Researcher. 17(3), 1-6.

McShane, M. (2018). **Is Hybrid Homeschooling The Wave Of The Future?.** Retrieved from <http://bit.ly/2lTtjsU>.

Medlin, R. G. (2006). **Homeschooled children's social skills.** University of St. Thomas.

Ray, B. D. (2013). **Research Facts on Homeschooling.** Peabody Journal of Education.

Robinson, K. (2006, February). **Do Schools Kill Creativity? [Video].** TED Conferences. https://www.ted.com/talks/sir_ken_robinson_do_schools_kill_creativity.

Richard G. Medlin. (2006). **"Homeschooled Children's Social Skills"**. University of St. Thomas. 17(1). p. 1-8